

UPPKLARADE BROTT

SLUTLIG STATISTIK FÖR 2009

brå
brottsförebyggande rådet

Uppklarade brott

Sammanfattning

- År 2009 personuppklarades drygt 242 000 brott, vilket är cirka 11 500 eller 5 procent fler brott än 2008.
- Antalsmässigt svarade bedrägerier, butiksstölder/snatterier och narkotikabrott för den övervägande delen av ökningen av de personuppklarade brotten.
- År 2009 klarades cirka 286 000 brott upp på teknisk väg, vilket är en ökning med cirka 38 200 eller 15 procent jämfört med 2008.
- Antalet tekniskt uppklarade brott ökade mest för bedrägeribrott, narkotikabrott, olaga hot och ofredanden samt butiksstölder/snatterier, som tillsammans svarade för merparten av ökningen.
- *Personuppklaringsprocenten* ökade marginellt (0,5 procentenheter) jämfört med 2008. För båda åren noterades 17 procent. Under det senaste decenniet har personuppklaringsprocenten fluktuerat kring en relativt konstant nivå.
- Den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade med drygt 2 procentenheter jämfört med föregående år, till 20 procent år 2009. Trenden har varit ökande under det senaste decenniet.
- Den *totala uppklaringsprocenten* ökade med närmare 3 procentenheter jämfört med föregående år, till 38 procent år 2009.

Inledning

Antalet uppklarade brott är ett mått på polisens, åklagarens och övriga brottsutredande myndigheters arbete med att "åtgärda och klarlägga" de brottsanmälningar som upprättas. Begreppet *uppklarat* brott betyder antingen 1. att en person bundits till brottet eller 2. att brottet har klarats upp på annat sätt. Den första betydelsen benämns här *personuppklarat* brott och innebär att åtal har väckts, strafföreläggande har utfärdats eller åtalsunderlåtelse har meddelats. Det är ett grovt mått på de brottsutredande myndigheternas förmåga att binda gärningspersoner till de anmälda brotten. Den andra betydelsen benämns här *teknisk uppklaring* och innebär att det har beslutats om en annan typ av klarläggande, till exempel (genom beslutsgrunderna) att man inte kan styrka att ett brott begåtts eller att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år). Resterande brott är *ouppklarade* eller under utredning. Där ingår de brott som inte anses möjliga att klara upp, till exempel på grund av att inget spaningsresultat uppnåtts eller att utredningen visat att den skäligen misstänkta personen är oskyldig. *Uppklaringsprocenten* redovisar antalet brott som antingen personuppklarats eller klarats upp tekniskt under ett år, i procent av antalet anmälda brott under samma år (se nedan).

Uträkning av uppklaringsprocenten

$$\frac{\text{Antal uppklarade brott}}{\text{Antal anmälda brott}} = \text{Uppklaringsprocenten}$$

När du tolkar statistiken, *tänk på att...*

- en förändring i *uppklaringsprocenten* ytterst kan bero på två faktorer (se ovan), dels en förändring i antalet anmälda brott, dels en förändring i antalet uppklarade brott. Det betyder bland annat att *uppklaringsprocenten* kan minska trots att antalet uppklarade brott har ökat. Det händer om antalet anmälda brott har ökat i större omfattning än antalet uppklarade brott.
- de uppklarade brotten som ligger till grund för beräkningen av *uppklaringsprocenten* även kan gälla brott som anmälts tidigare år.
- nivån på uppklaringen skiljer sig mellan olika typer av brott. Vissa brott är mer lättuppklarade än andra. För några brottstyper, som vissa våldsbrott, butiksstölder, rattfylleribrott och narkotikabrott, finns det ofta redan vid anmälan en identifierad misstänkt person, vilket leder till en hög personuppklaringsprocent. Andra brott, där det sällan finns en identifierad misstänkt person, är mer svår uppklarade. Det gäller exempelvis cykelstölder där de flesta anmälda brotten förblir ouppklarade. Vidare har vissa brott en stor andel tekniskt uppklarade, bland annat ärekränkingsbrott, ofredande och bedrägeribrott. En stor del av dessa brott läggs ned på exempelvis grund av att *brott ej kan styrkas, gärningen ej är brott, åtal ej är påkallat ur allmän synpunkt* eller antagande om ovanstående.
- brott som klarats upp genom beslut om att den misstänkta personen är yngre än 15 år räknas inte som *personuppklarat*, utan som *tekniskt uppklarat*. För vissa brottstyper där gärningspersonerna ofta är minderåriga, vid till exempel misshandel mot person 7–14 år, är det ett vanligt förekommande beslut.
- enstaka anmälningar med många brott (seriebrottslighet) och andra enstaka händelser kan ge upphov till stora förändringar i *uppklaringsprocenten*, i synnerhet när det gäller mindre brottskategorier eller redovisningsområden.

Utvecklingen av uppklarade brott

År 2009 anmäldes cirka 1,4 miljoner brott. Jämfört med 2008 ökade de anmälda brotten med 2 procent. Drygt 242 000 brott personuppklarades under året, vilket var en ökning med 11 500 brott (5 procent). Antalsmässigt svarade bedrägerier, butiksstölder/snatterier och narkotikabrott för den övervägande delen av ökningen av de personuppklarade brotten. Den största ökningen av de personuppklarade bedrägerierna märks bland bedrägerier som begåtts med hjälp av kontokort, Internet samt bluffakturor. Men även bedrägerier där tillvägagångssättet eller medlet inte specificerats har ökat under året. För nämnda brottstyper har även *personuppklaringsprocenten* ökat (4 procentenheter för bedrägeribrotten och 2 procentenheter för butiksstölderna/snatterierna).

Antalet personuppklarade brott ökade för ytterligare ett antal brottstyper, bland annat våldtäkter och narkotikabrott. Det ökade antalet personuppklarade våldtäkter hänger delvis samman med att några enstaka anmälningar med ett flertal brott per anmälan (seriebrott) har klarats upp under året, medan det ökade antalet personuppklarade narkotikabrott hänger samman med att antalet anmälda narkotikabrott har ökat.

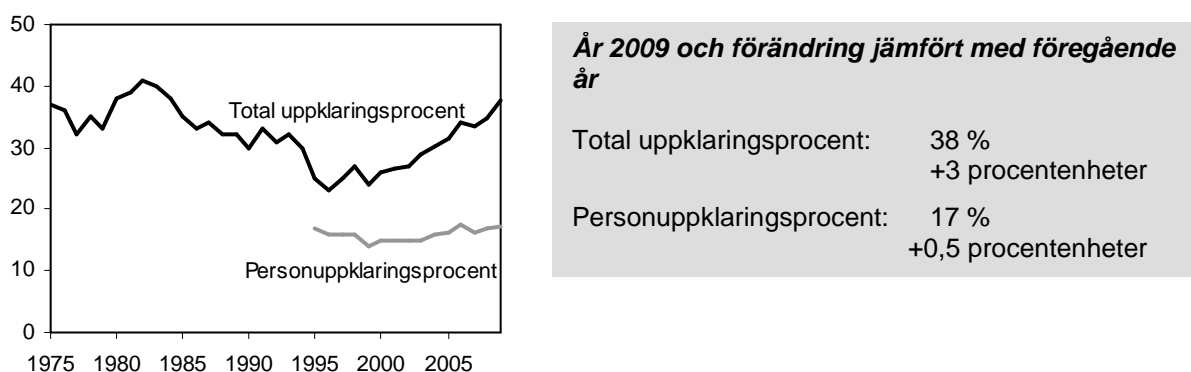
Ökningen av de personuppklarade brotten innebar att *personuppklaringsprocenten* ökade med 0,5 procentenheter. Därmed förblev *personuppklaringsprocenten* för år 2009 oförändrad på 17 procent jämfört med året innan. Nivån har varit relativt konstant över tid (se figur 1).

Cirka 286 000 brott klarades upp på teknisk väg år 2009, vilket är en ökning med 38 200 brott (15 procent) jämfört med föregående år. Ökningen härrör framför allt från bedrägeribrott, narkotikabrott, olaga hot och ofredanden samt butiksstölder/snatterier, som tillsammans svarade för 69 procent av ökningen. Antalet anmälda bedrägeribrott

har ökat under året, men antalet tekniskt uppklarade brott har ökat ännu mer, vilket återspeglas i att den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade med 13 procentenheter.

Ökningen av antalet tekniskt uppklarade brott för samtliga brottstyper gav även en ökning av den *tekniska uppklaringsprocenten*, från 18 procent år 2008 till 20 procent 2009. Det är den hittills högsta nivån i en stadigt ökande trend.

Sammantaget var den *totala uppklaringsprocenten* 38 procent år 2009, jämfört med 35 procent 2008. Under den senaste tjugoårsperioden har utvecklingen av den *totala uppklaringsprocenten* varit ökande, och årets nivå är den högsta sedan år 1984 (se figur 1).

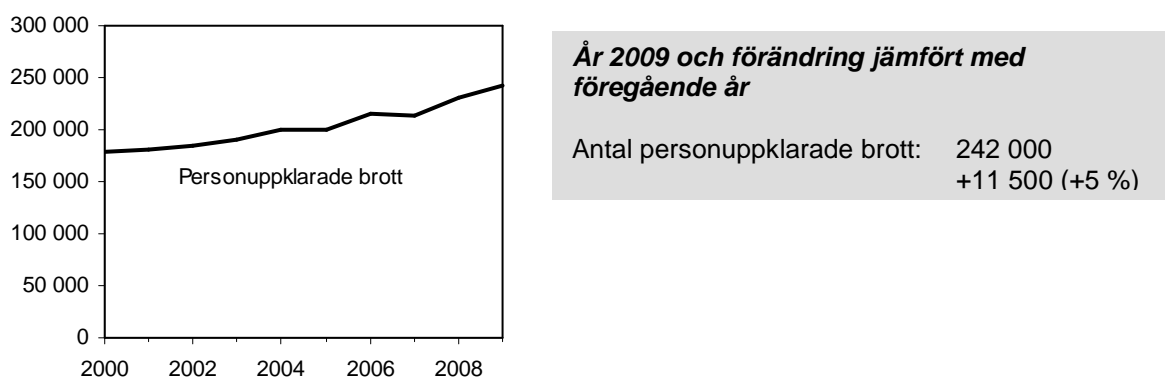

Figur 1. Utvecklingen av den totala uppklaringsprocenten och personuppklaringsprocenten, åren 1975–2009.

Av de 528 000 brott som totalt klarades upp 2009 var 46 procent personuppklarade (242 000 brott) och 54 procent tekniskt uppklarade (286 000 brott). Av de uppklarade brotten 2009 hade merparten, cirka 71 procent, anmälts under året, 24 procent under 2008 och övriga 5 procent tidigare år.

Personuppklarade brott

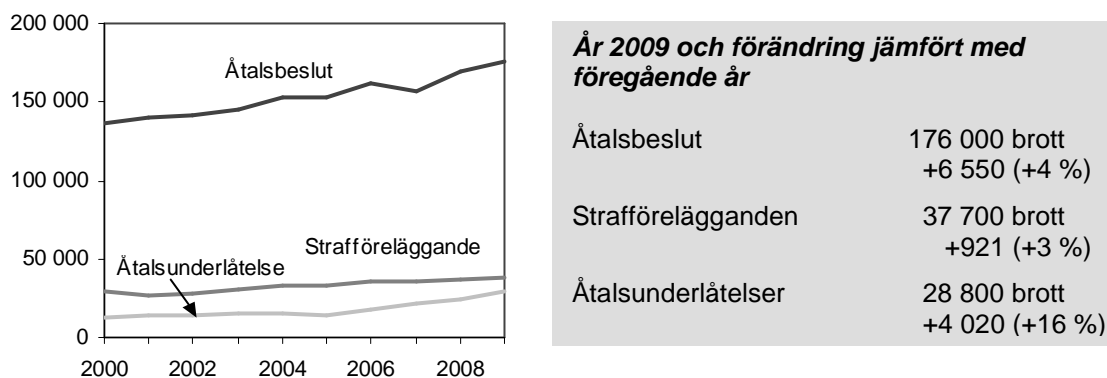
Utvecklingen av antalet personuppklarade brott under det senaste årtiondet har, med undantag för enstaka år, varit ökande (se figur 2). Under tioårsperioden 2000–2009 har nivån successivt ökat från 179 000 till 242 000 personuppklarade brott, vilket innebär en ökning med 35 procent.

Figur 2. Utvecklingen av antalet personuppklarade brott, åren 2000–2009.

Majoriteten av de personuppklarade brotten år 2009 ledde till åtal. För närmare tre fjärdedelar (176 000 brott) av samtliga personuppklarade brott år 2009 beslutades det

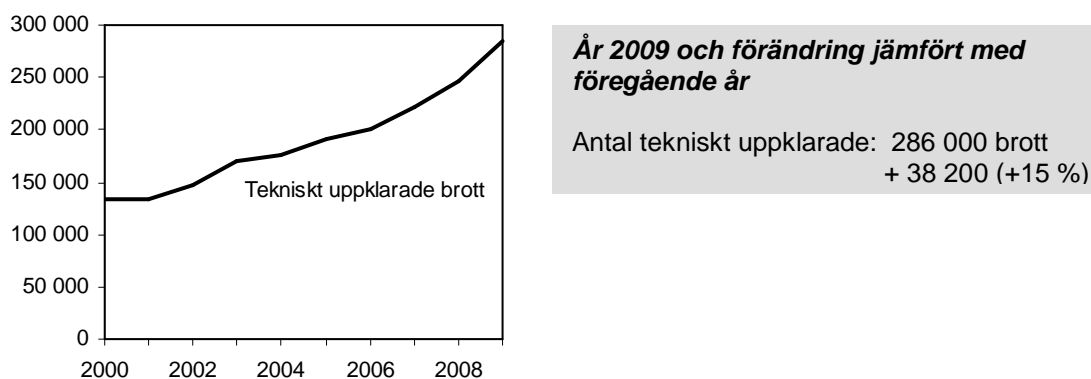
om åtal. För 16 procent (38 000 brott) utfärdades strafförelägganden¹ och för övriga 12 procent (28 800 brott) meddelades åtalsunderlåtelse (se figur 3). Under den senaste tioårsperioden har antalet åtalsbeslut ökat med 38 procent. År 2007 märks dock en tydlig nedgång av antalet åtalsbeslut, vilket till viss del kan förklaras av ett datasystemskifte (för mer information se kapitel *Statistikens innehåll, Jämförelser över tid*). Antalet strafförelägganden ökade med 49 procent och antalet åtalsunderlåtelse med 118 procent. Antalet meddelade åtalsunderlåtelse har därmed mer än fördubblats under tioårsperioden, och den största ökningen har skett under de senaste fyra åren.

Figur 3. Utvecklingen av antalet personupplärade brott per typ av beslut, åren 2000–2009.

Tekniskt upplärade brott

Antalet tekniskt upplärade brott har ökat stadigt under den senaste tioårsperioden (se figur 4). Ökningen motsvarar mer än en fördubbling. År 2000 klarades 134 000 brott upp på teknisk väg, motsvarande antal för 2009 var 286 000 brott.

Figur 4. Utvecklingen av antalet tekniskt upplärade brott, åren 2000–2009.

Ökningen av de tekniskt upplärade brotten förklaras till stor del av att antalet brott, där det inte finns någon misstänkt person och som läggs ned med nedläggningskategorin ”Annat” har mer än tredubblats under det senaste årtiondet. Kategorin omfattas av en rad nedläggningsgrunder, däribland nedläggningsgrunderna *Det finns ej anledning anta att brott som hör under allmänt åtal har förövats; Brotten kan ej styrkas; Gärningen ej brott; Förundersökning förväntas ej leda till att brott kan styrkas*. Den tekniska upplärningen för vissa brottstyper sker vanligtvis då det inte finns någon misstänkt

¹ För att ett strafföreläggande ska vinna laga kraft måste det godkännas av den misstänkte. I statistiken över upplärade brott redovisas endast utfärdade strafförelägganden. Godkända strafförelägganden redovisas i lagföringsstatistiken.

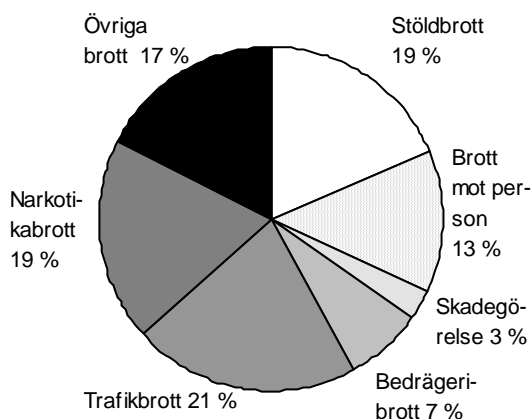
person, enligt ovanstående nedläggningskategori. Det gäller bland annat bedrägeribrott, ofredande, olaga hot samt skadegörelsebrott.

De tekniskt uppklarade brotten där det finns en misstänkt person bidrar också till ökningen av antalet tekniskt uppklarade brott. Det finns en rad av nedläggningsgrunder som tillämpas i dessa fall. Bland annat *Åtal ej påkallat ur allmän synpunkt; Förundersökningen nedlagd (enligt RB 23 kap 4a §); Gärningen ej brott; Misstänkt avliden; Brottspreskriberat; Konsumtion (brottet konsumeras av ett grövre brott som den misstänkte gjort sig skyldig till)*. Framför allt när det gäller spaningsbrott som rattfylleribrott och narkotikabrott sker den tekniska uppklaringen i princip uteslutande då det finns en misstänkt person enligt ovanstående beskrivning.

Brottsstruktur

De största andelarna av de personuppklarade brotten utgörs av brottskategorierna stöldbrott, trafikbrott (främst olovlig körning och rattfylleri) och narkotikabrott, som var och en svarar för en femtedel av samtliga personuppklarade brott (se figur 5). Det kan förklaras av att stöldbrotten är den största kategorin av samtliga anmälda brott (mer än en tredjedel utgörs av stöldbrott). I stöldbrott ingår även butiksstölder/snatterier, som har en hög andel personuppklarade brott eftersom det ofta finns en identifierad misstänkt person redan vid anmälan. Även när det gäller trafikbrott och narkotikabrott finns ofta en identifierad misstänkt person vid anmälningstillfället.

Brott mot person (misshandel, olaga hot, ofredande och sexualbrott med mera) utgör 13 procent, och brottskategorierna skadegörelsebrott och bedrägeribrott utgör 3 respektive 7 procent av de personuppklarade brotten. Brott mot person är en av de största kategorierna bland samtliga anmälda brott (nästan en femtedel utgörs av brott mot person). När det gäller vissa brott mot person finns det ofta en identifierad misstänkt person vid anmälningstillfället.

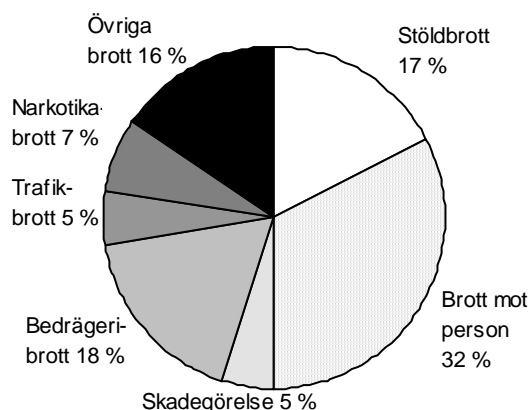

Figur 5. Brottskategorier i procent av antalet personuppklarade brott, år 2009 (242 118 personuppklarade brott).

Den vanligaste brottskategorin bland de tekniskt uppklarade brotten är brott mot person som utgör 32 procent (se figur 6). Närmare hälften av de tekniskt uppklarade brotten av denna kategori är olaga hot och ofredande och en dryg fjärdedel är misshandelsbrott. I en stor del av nämnda brott är gärningspersonen ofta ej straffmyndig (yngre än 15 år), det gäller särskilt då brottet även är riktat mot en minderårig. När gärningspersonen ej är straffmyndig redovisas brottet som tekniskt uppklarat trots att det finns en person bunden till brottet.

De näst vanligaste brottskategorierna bland de tekniskt uppklarade brotten år 2009 var

bedrägeribrott och stöldbrott, som stod för 18 respektive 17 procent av de tekniskt uppklarade brotten. Narkotikabrott, skadegörelsebrott och trafikbrott är de minst vanliga brottskategorierna bland de tekniskt uppklarade brotten, de utgörs av 5–7 procent vardera.

Figur 6. Brottskategorier i procent av antalet tekniskt uppklarade brott, år 2009 (285 594 tekniskt uppklarade brott).

Utvecklingen av olika brottstyper

Det finns stora skillnader i *uppklaringsprocenten* mellan olika brottstyper. Till viss del beror det, som nämnts tidigare, på att brotten är olika svåra att klara upp. Nedan redovisas utvecklingen av olika brottstyper. Tabell 1 visar en översikt över antalet uppklarade brott och *uppklaringsprocenten* år 2009, dels för samtliga brott, dels för några centrala brottskategorier.

Brottstyp	Anmälda brott	Uppklarade brott			Uppklaringsprocent	
		Person-uppklarade	Tekniskt uppklarade	Totalt	Person-uppklarade	Totalt
Samtliga brott	1 410 000 ↑	242 000 ↑	286 000 ↑	528 000 ↑	17 →	38 ↑
Brott mot liv och hälsa (3 kap. BrB)	91 200 ↑	16 000 →	28 700 ↑	44 700 ↑	18 →	49 ↑
Sexualbrott (6 kap. BrB)	15 700 ↑	3 480 ↑	4 990 ↑	8 470 ↑	23 ↑	55 ↑
Stöldbrott (8 kap. BrB)	554 000 ↓	45 100 ↑	49 800 ↑	94 900 ↑	8 ↑	17 ↑
Bedrägeribrott (9 kap. BrB)	108 000 ↑	17 500 ↑	50 400 ↑	67 900 ↑	16 ↑	63 ↑
Skadegörelsebrott (12 kap. BrB)	202 000 ↑	7 020 ↓	14 300 ↑	21 300 ↑	3 ↓	11 →
Trafikbrott	78 000 ↓	51 600 ↓	14 400 ↑	66 000 ↓	66 ↑	85 ↑
Narkotikabrott	80 300 ↑	46 700 ↑	19 600 ↑	66 300 ↑	59 ↑	83 ↑

Pilansvisningarna (↑; ↓; →) anger förändringen jämfört med år 2008.

Tabell 1. Översikt över antal anmälda och uppklarade brott, fördelade på personuppklarade och tekniskt uppklarade brott, samt uppklaringsprocent år 2009.

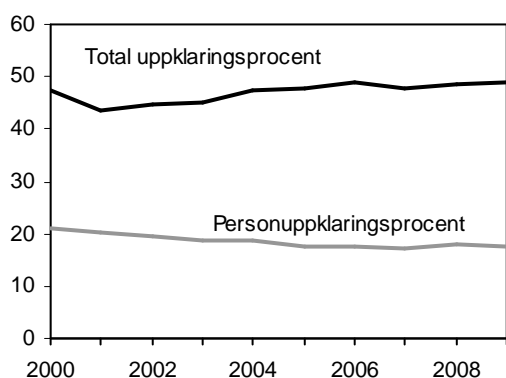
Utvecklingen av uppklarade våldsbrott

Den totala *uppklaringsprocenten* för våldsbrott är relativt hög jämfört med vissa andra brottstyper, som stöldbrott och skadegörelsebrott, eftersom det vid våldsbrotten ofta finns en identifierad misstänkt person.

År 2009 anmäldes cirka 91 200 våldsbrott (3 kap. brottsbalken²), vilket är en liten ökning jämfört med föregående år. De personupplarade våldsbrotten förblev dock på ungefär samma nivå (16 000) som 2008, vilket innebär att *personupplaringsprocenten* minskade marginellt (0,5 procentenheter). Sammantaget uppgick *personupplaringsprocenten* till 17 procent, vilket är samma nivå som föregående år.

De tekniskt upplarade våldsbrotten ökade till cirka 28 700 år 2009. Sammantaget betyder det att både den *tekniska upplaringsprocenten* och den *totala upplaringsprocenten* ökade med 1 procentenhet vardera jämfört med 2008 till 31 respektive 49 procent.

Trenden under det senaste decenniet visar på en ökning av både de anmälda och de personupplarade våldsbrotten. De anmälda brotten har dock ökat i högre grad, vilket resulterar i att utvecklingen för *personupplaringsprocenten* har varit svagt nedåtgående. Även utvecklingen av den *totala upplaringsprocenten* var nedåtgående fram till 2001, då den var 44 procent. Därefter ökade nivån något, för att sedan plana ut på en relativt konstant nivå (se figur 7).

År 2009 och förändring jämfört med föregående år

Total upplaringsprocent:	49 %
	+1 procentenhet
Personupplaringsprocent:	18 %
	+/-0 procentenheter

Figur 7. Utvecklingen av personupplaringsprocenten och den totala upplaringsprocenten för våldsbrott, åren 2000–2009.

Misshandel

Majoriteten av våldsbrotten utgörs av misshandelsbrott. Därför liknar utvecklingen för misshandel den för våldsbrotten totalt sett. Under 2009 anmäldes 86 300 misshandelsbrott, vilket är något fler än 2008. De personupplarade misshandelsbrotten låg dock på en oförändrad nivå om cirka 15 500 brott, vilket medförde att *personupplaringsprocenten* uppgick till samma nivå som föregående år (18 procent).

Merparten (närmare 80 procent) av både de anmälda och de personupplarade brotten utgörs av misshandel mot personer 18 år eller äldre. Under det senaste året ökade de personupplarade brotten när det gäller misshandel mot barn (under 18 år), medan antalet personupplarade misshandelsbrott mot vuxna (18 år eller äldre) minskade under samma period.

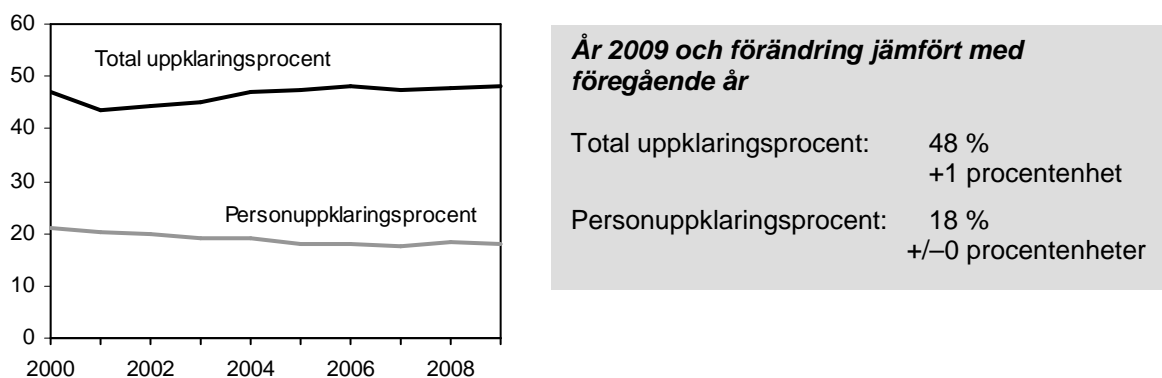
De tekniskt upplarade misshandelsbrotten ökade till 26 200 brott. Sammantaget betyder det att den *tekniska upplaringsprocenten* och den *totala upplaringsprocenten* ökade med mindre än 1 procentenhet jämfört med 2008, och kvarstod oförändrade på 30 respektive 48 procent.

De flesta (drygt 70 procent) tekniskt upplarade misshandelsbrott utgörs av misshandel

²I statistiken över anmälda brott representeras våldsbrotten av mord, dråp, misshandel, våldtäkt, fridskränkning, kvinnofridskränkning, rån och våld mot tjänsteman. Av redovisningstekniska skäl representeras våldsbrotten här av 3 kap. brottsbalken, där den största enskilda brottstypen är misshandel. Den utgör vanligtvis 75–80 procent av våldsbrotten.

mot personer 18 år eller äldre. Det senaste årets ökning visade sig dock främst när det gäller misshandel mot barn 15-17 år men även för misshandelsbrott mot kvinna 18 år eller äldre.

Trenden för de uppklarade misshandelsbrotten liknar den för våldsbrotten. *Personuppklaringsprocenten* var svagt nedåtgående fram till år 2005, men har därefter legat på en relativt konstant nivå. Utvecklingen av den *totala uppklaringsprocenten* var nedåtgående fram till år 2001, men ökade därefter något under ett par år och har sedan 2005 legat på en relativt konstant nivå (se figur 8).

Figur 8. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för misshandelsbrott, åren 2000–2009.

Med start 2009 redovisas i statistiken även misshandel i nära relation, inomhus mot kvinna respektive man 18 år och äldre. Under det senaste året anmäldes 11 600 misshandelsbrott mot kvinna i nära relation, av dessa har 18 procent personuppklarats. Av de 2 900 misshandelsbrott mot man i nära relation som anmäldes har 7 procent personuppklarats. Den *tekniska uppklaringsprocenten* på misshandelsbrott mot kvinna i nära relation är 17 procent och mot man 19 procent. Sammantaget ger det en total uppklaringsprocent om 35 respektive 27 procent år 2009.

Våldtäkt

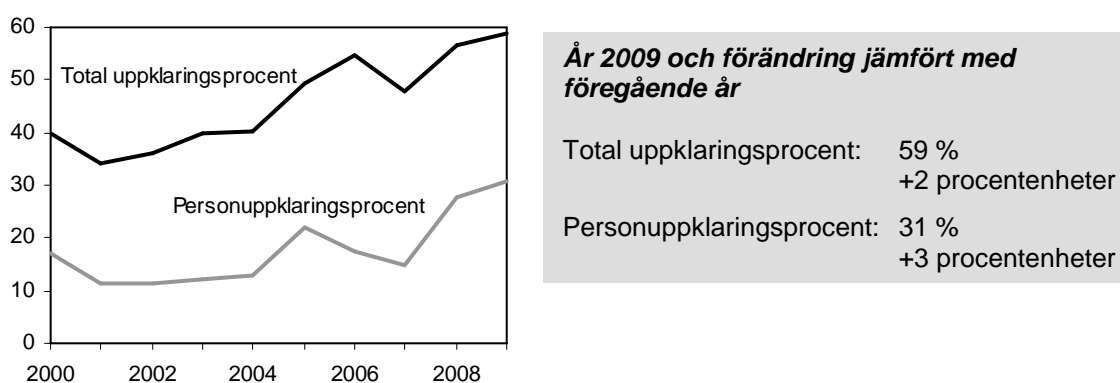
Antalet anmälda våldtäkter ökade jämfört med föregående år, från 5 450 till 5 940 brott år 2009. Ökning består till stor del av våldtäkt mot barn under 15 år och har bland annat påverkats av ett par enstaka anmälningar med många brott per anmälan (seriebrott). Anmälda våldtäkter mot barn 15–17 år minskade däremot jämfört med 2008.

De personuppklarade våldtäktsbrotten ökade, bland annat som en följd av de ovan nämnda enstaka anmälningarna, till cirka 1 720 brott 2009. Det innebär att *personuppklaringsprocenten* för våldtäkter ökade med tre procentenheter från 28 till 31 procent mellan åren 2008 och 2009. Ökningen av *personuppklaringsprocenten* under de två senaste åren kan till viss del förklaras av att det förekommit åtminstone ett ärende per år där det under pågående utredning uppdagats att betydligt fler brott än vad som inledningsvis anmälts har begåtts. Beslut om att väcka åtal har sedan tagits på samtliga av dessa brott dock kvarstod det lägre antalet brott, som inledningsvis anmälts, i anmälan. Följden är en ökad *personuppklaringsprocent* (se figur 9).

Även antalet tekniskt uppklarade våldtäktsbrott ökade något jämfört med föregående år. Den större ökningen av antalet anmälda våldtäkter gör dock att den *tekniska uppklaringsprocenten* minskade från 29 till 28 procent 2009. Sammantaget ökade dock den *totala uppklaringsprocenten* från 57 procent till 59 procent 2009.

Sedan år 2000 har antalet anmälda våldtäkter nästan tredubblats, medan nivån på de personuppklarade brotten nästan har femdubblats. Det resulterar i att

personupplklaringsprocenten har ökat från 17 till 31 procent under det senaste decenniet. I mitten av 2005 ändrades lagstiftningen gällande sexualbrott. Det tillsammans med ett enskilt ärende samma år, där det uppdagats betydligt fler brott än vad som inledningsvis anmäls (enligt ovanstående beskrivning), kan till viss del förklara den markanta ökningen av *personupplklaringsprocenten* mellan 2004–2005. Mellan åren 2007 och 2008 har *personupplklaringsprocenten* ökat kraftigt från 14 till 28 procent. Ökningen föregås av en nedgång mellan åren 2005 och 2007 som till viss del kan förklaras av ett datasystemskifte (se kapitel *Statistikens innehåll, Jämförelser över tid*). De tekniskt upplklarade våldtäktsbrotten har ökat från 2 000 till 3 500 brott under det senaste årtiondet. Sammanfattningsvis betyder det att den *totala upplklaringsprocenten* har ökat från 40 procent till 59 procent under samma period (se figur 9).

Figur 9. Utvecklingen av *personupplklaringsprocenten* och den *totala upplklaringsprocenten* för våldtäkt, åren 2000–2009.

Dödligt våld

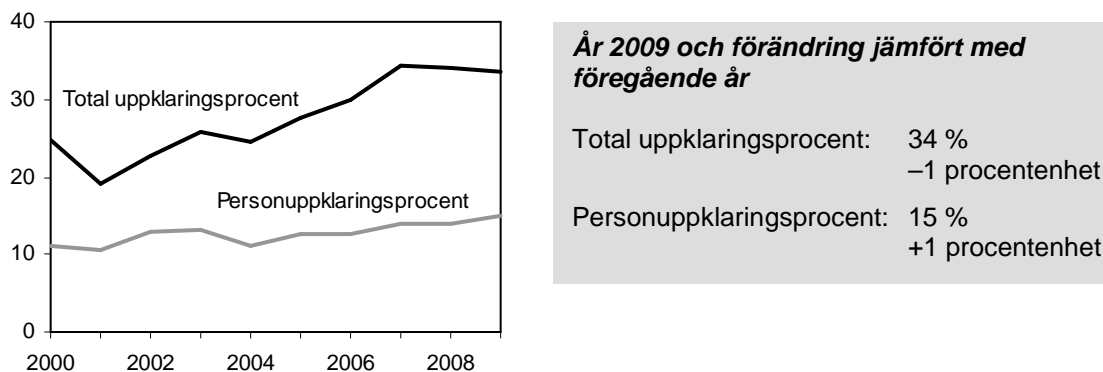
Statistiken över dödligt våld, det vill säga antalet anmälda fullbordade mord, dråp och misshandel med dödlig utgång, ger inte en bild av omfattningen av denna brottslighet. Statistiken över anmälda brott ger snarare en bild av antalet händelser med dödlig utgång som behöver utredas för att man misstänker att mord eller dråp kan ha begåtts. Många av de anmälda brotten har efter utredning visat sig vara till exempel självmord eller olycka. Statistiken innehåller också vissa felaktigheter, framför allt i form av dubletter beroende på att det i vissa fall har upprättats fler än en anmälan för ett misstänkt fall av dödligt våld. Dessa faktorer får återverkningar på statistiken över upplklarade brott. Den uträknade *upplklaringsprocenten* ger ett kraftigt missvisande resultat. Därför används inte det måttet här när det gäller dödligt våld.

År 2009 personupplklarades 91 brott avseende dödligt våld, vilket är en ökning jämfört med 2008 då 81 brott personupplklarades. Under de senaste tio åren har antalet personupplklarade brott varierat mellan 63 och 107 brott. Dödligt våld är statistiskt sett en begränsad brottskategori och det är därför vanligt med relativt stora upp- och nedgångar i statistiken från år till år.

Rån

År 2009 anmäldes 9 570 rån. Det är en ökning med 7 procent jämfört med 2008. Cirka 70 procent av de anmälda rånerna var rån mot privatpersoner. Cirka 1 400 rån personupplklarades, vilket är en ökning med 15 procent jämfört med 2008. *Personupplklaringsprocenten* ökade med 1 procentenhet till 15 procent. Däremot minskade antalet tekniskt upplklarade rån, och det resulterar i att både den *tekniska upplklaringsprocenten* och den *totala upplklaringsprocenten* minskade till 19 respektive 34 procent (se figur 10).

Under det senaste årtiondet har både antalet anmälda rån och antalet personupplklarade rån ökat. De personupplklarade rånen har dock ökat i större omfattning, vilket innebär att *personupplklaringsprocenten* har följt en uppåtgående trend sedan år 2000. De tekniskt upplklarade brotten har också ökat under den senaste tioårsperioden, vilket medfört att den *tekniska upplklaringsprocenten* har ökat med 5 procentenheter under den senaste tioårsperioden, till 19 procent 2009.

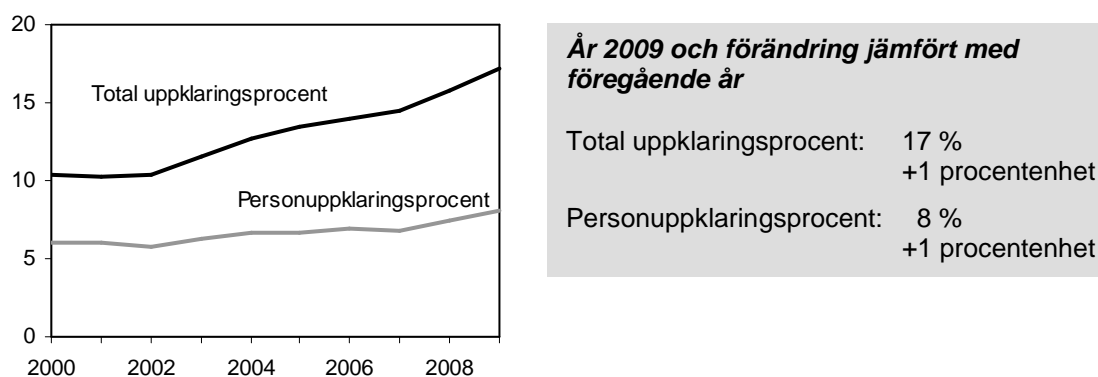
Figur 10. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för rån, åren 2000–2009.

Utvecklingen av upplklarade stöld- och tillgreppsbrott

Personupplklaringen är generellt sett låg för stöld- och tillgreppsbrott (undantaget är butiksstölder), eftersom det är sällsynt att det finns en identifierad gärningsperson för brottet.

År 2009 anmäldes cirka 554 000 stöld- och tillgreppsbrott (8 kap. brottsbalken). Det är något färre anmälda brott än 2008. Antalet personupplklarade stöld- och tillgreppsbrott ökade med 9 procent, till 45 150 brott. Även antalet tekniskt upplklarade stöld- och tillgreppsbrott ökade med 6 procent, till 49 800 brott. Såväl *personupplklaringsprocenten* som den *tekniska upplklaringsprocenten* och den *totala upplklaringsprocenten* ökade med 1 procentenhet till 9 respektive 17 procent jämfört med 2008.

Under det senaste decenniet har antalet anmälda stöld- och tillgreppsbrott minskat medan såväl antalet personupplklarade brott som tekniskt upplklarade brott har ökat. Detta återspeglas i utvecklingen av *personupplklaringsprocenten*, som ökat från 6–7 procent under början av perioden, till 8 procent under den senare delen. För de tekniskt upplklarade brotten har utvecklingen varit starkt uppåtgående, vilket i sin tur speglas i utvecklingen av den *tekniska upplklaringsprocenten* och därmed även den *totala upplklaringsprocenten*. Den senare har ökat från 10 till 17 procent mellan åren 2000 och 2009 (se figur 11).

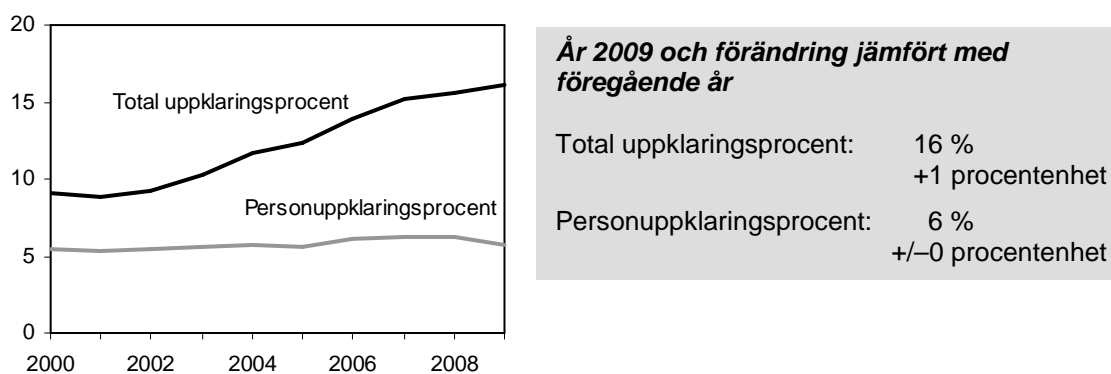
Figur 11. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för stöld- och tillgreppsbrott, åren 2000–2009.

Bilbrott

Under 2009 anmäldes 23 700 *biltillgrepp* och cirka 73 600 brott som avser *stöld ur och från motordrivet fordon*. För båda dessa brottstyper var det en minskning jämfört med 2008 – en trend som pågått under den senaste tioårsperioden.

Mellan åren 2008 och 2009 minskade även antalet personuppklarade *biltillgrepp* till cirka 1 360 brott. Eftersom de anmälda och uppklarade brotten minskade i ungefär lika stor omfattning var *personuppklaringsprocenten* oförändrad på 6 procent jämfört med 2008. Även antalet tekniskt uppklarade bilbrott minskade jämfört med 2008, vilket innebär att den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade med 1 procentenhet till 10 procent. Den *totala uppklaringsprocenten* ökade med knappt 1 procentenhet, men förblev oförändrat på 16 procent 2009.

Under det senaste decenniet har både anmälda och personuppklarade bilbrott ökat med drygt en tredjedel. Det innebär att *personuppklaringsprocenten* har legat stabilt på i genomsnitt 6 procent per år. De tekniskt uppklarade biltillgreppen har däremot ökat i större utsträckning under motsvarande period. Därmed har den *tekniska uppklaringsprocenten* och den *totala uppklaringsprocenten* ökat stadigt sedan 2000 (se figur 12).

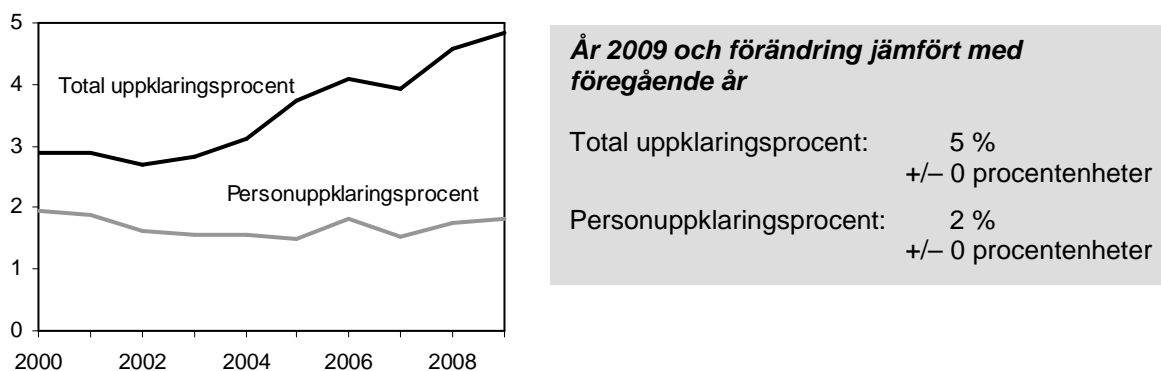

Figur 12. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för biltillgrepp, åren 2000–2009.

Mellan åren 2008 och 2009 minskade antalet personuppklarade brott som avser *stöld ur och från motordrivet fordon* med cirka 60 brott. Eftersom de anmälda och uppklarade brotten minskade i ungefär lika stor omfattning var *personuppklaringsprocenten* oförändrad på 2 procent jämfört med 2008. Även antalet tekniskt uppklarade stöldur

och från motordrivet fordon minskade jämfört med 2008, vilket innebär att den *tekniska uppklaringsprocenten* förblev oförändrad på 3 procent jämfört med 2008. Den *totala uppklaringsprocenten* förblev också oförändrat 5 procent år 2009.

Stöldur och från motordrivet fordon har mer än halverats under det senaste årtiondet. Det samma gäller de personuppklarade brotten, vilket innebär att *personuppklaringsprocenten* har fluktuerat mellan 1,5 och 1,9 procent per år. De tekniskt uppklarade brotten har däremot ökat kontinuerligt under motsvarande period, vilket påverkat den *totala uppklaringsprocenten*, som ökat från 3 till 5 procent sedan år 2000 (se figur 13).

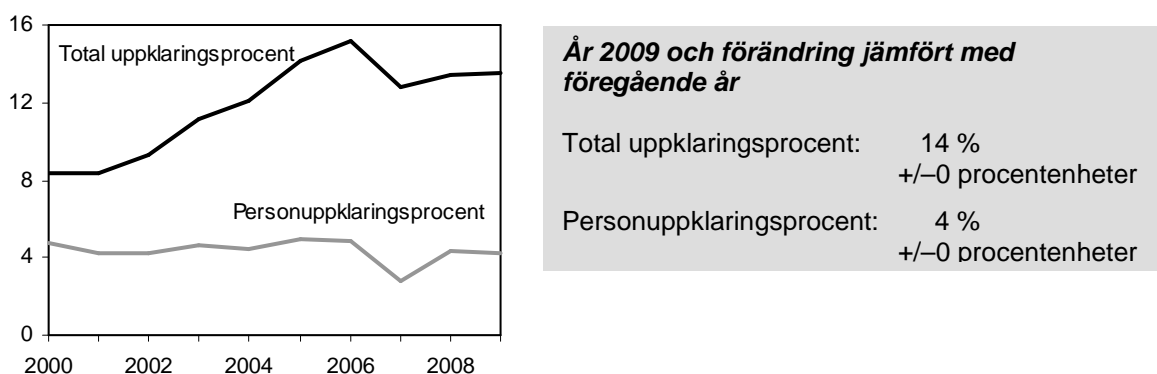

Figur 13. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för stöldur och från motordrivet fordon, åren 2000–2009.

Bostadsinbrott

Under 2009 anmäldes 20 500 bostadsinbrott, vilket är en ökning med 13 procent jämfört med 2008. Antalet personuppklarade bostadsinbrott ökade också jämfört med år 2008. Det innebär att *personuppklaringsprocenten* stannade på 4 procent – samma nivå som 2008. De tekniskt uppklarade brotten ökade i samma omfattning som de anmälda bostadsinbrotten, varför den *tekniska uppklaringsprocenten* förblev oförändrad på 9 procent. I avrundad form ökade dock den *totala uppklaringsprocenten* med 1 procentenhet till 14 procent 2009.

Utvecklingen av *personuppklaringsprocenten* har varit relativt konstant sedan år 2000, med undantag för 2007 då den sjönk till den hittills lägsta nivån under den senaste tioårsperioden. Därefter har *personuppklaringsprocenten* åter ökat till nivån före 2007. Den *totala uppklaringsprocenten* ökade fram till 2006 som en följd av att den tekniska uppklaringen ökade. Efter nedgången av den *totala uppklaringsprocenten* 2007 har den inte återgått till 2006 års nivå, då den tekniska uppklaringen var särskilt högt (se figur 14). De låga nivåerna 2007 kan till viss del förklaras av ett datasystemskifte (se kapitel *Statistikens innehåll, Jämförelser över tid*).

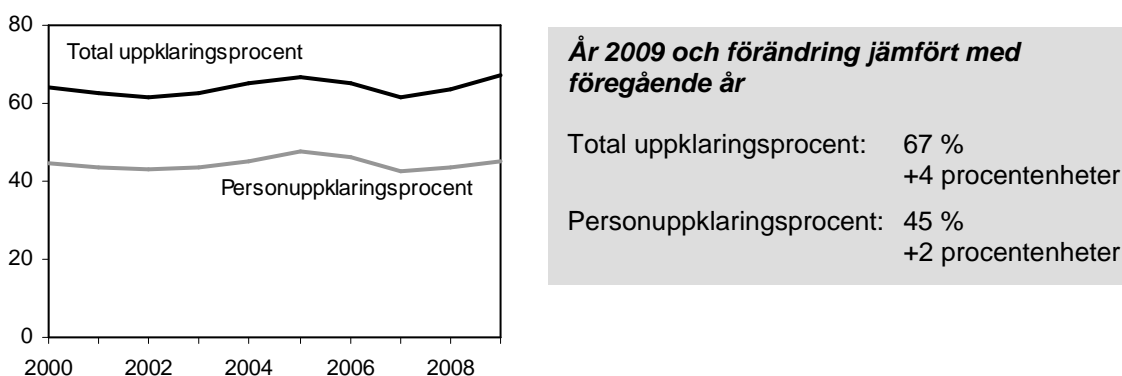

Figur 14. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för bostadsinbrott, åren 2000–2009.

Butiksstöld och snatteri

År 2008 anmäldes 69 000 butiksstölder/snatterier. Det var en ökning jämfört med föregående år. Cirka 31 500 brott personuppkarades under året, vilket även det är en ökning. De personuppkarade brotten ökade i större omfattning än de anmälda brotten, vilket innebär att *personuppklaringsprocenten* ökade från 44 procent år 2008 till 45 procent 2009. Även de tekniskt uppkarade brotten var fler än föregående år, vilket betyder att den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade från 20 till 22 procent. Sammantaget ger det en ökad *total uppklaringsprocent*, från 63 procent 2008 till 67 procent 2009.

Jämfört med år 2000 har såväl antalet anmälda som antalet personuppkarade och tekniskt uppkarade brott ökat. Frånsett några mindre upp- och nedgångar, har både *personuppklaringsprocenten* och den *totala uppklaringsprocenten* varit relativt konstanta under den senaste tioårsperioden. (se figur 15).

Figur 15. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för butiksstöld och snatteri, åren 2000–2009.

Utvecklingen av övriga uppkarade brott

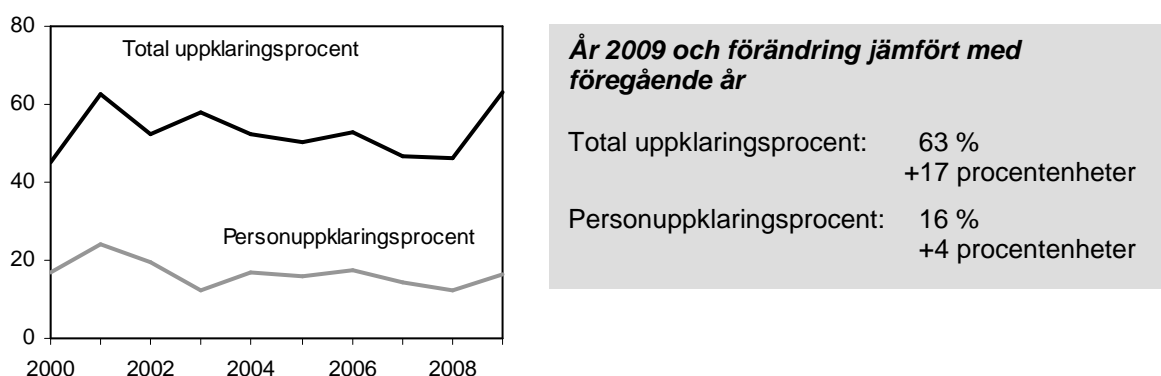
Bedrägeribrott

År 2009 anmäldes 108 000 bedrägeribrott (9 kap. brottsbalken). Jämfört med föregående år var det en relativt stor ökning (10 procent). Även antalet personuppkarade brott ökade, dock i än större omfattning (45 procent fler personuppkarade brott). Ökningen av anmälda och uppkarade bedrägeribrott kan till viss del förklaras av att en del av landets polismyndigheter har gjort satsningar på

framför allt Internet och kontokortrelaterade bedrägerier. Den stora ökningen av antalet personuppklarade brott innebär att *personuppklaringsprocenten* ökade från 12 till 16 procent 2009.

Även för de tekniskt uppklarade brotten skedde en kraftig ökning, med 17 500 brott. Den kraftiga ökningen av tekniskt uppklarade brott härrör framför allt från bedrägerier med hjälp av bluffaktura. I synnerhet när det gäller bedrägerier med hjälp av bluffaktura kan det ofta vara svårigheter med den juridiska bevisningen, det leder i sin tur till teknisk uppklaringsprocent. Även Internet och ospecificerade bedrägerier medverkar till ökningen av de tekniskt uppklarade brotten. Dessa tre kategorier bidrar tillsammans till en ökning med cirka 15 900 tekniskt uppklarade brott, vilket motsvarar mer än 90 procent av hela ökningen av tekniskt uppklarade bedrägerier. Sammantaget innebär det att den *tekniska uppklaringsprocenten* ökade med 13 procentenheter, till 47 procent år 2009. Det ger en *total uppklaringsprocent* på 63 procent, vilket är en ökning med 17 procentenheter jämfört med år 2008 (se figur 16).

Under de senaste tio åren har antalet anmälda bedrägeribrott mer än fördubblats, medan antalet personuppklarade brott ökat i något mindre omfattning. År 2009 låg *personuppklaringsprocenten* 1 procentenhet lägre än år 2000. De tekniskt uppklarade brotten är nu nästan fyra gånger fler än år 2000, vilket gör att den *tekniska uppklaringsprocenten* har ökat med 18 procentenheter sedan år 2000. Sammantaget betyder det att den *totala uppklaringsprocenten* också ökade med 18 procentenheter mellan åren 2000 och 2009 (se figur 16).

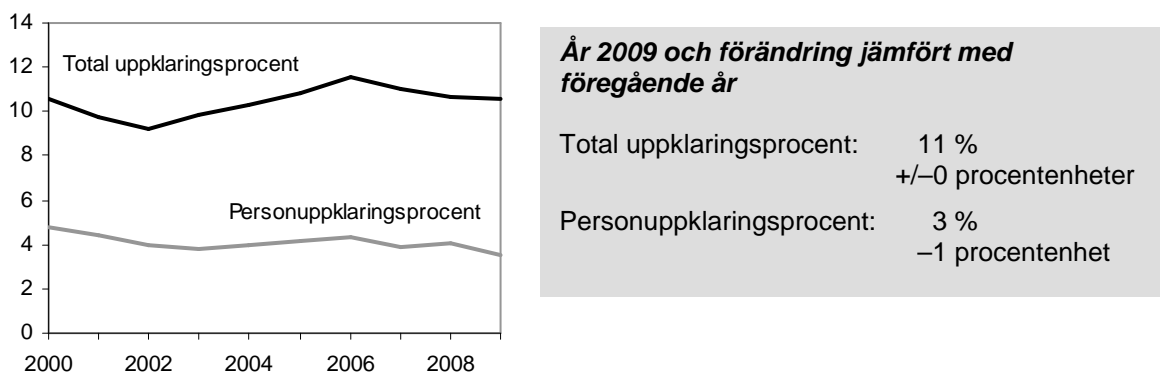
Figur 16. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för bedrägeribrott, åren 2000–2009.

Skadegörelsebrott

År 2009 anmäldes 202 000 skadegörelsebrott, vilket var en ökning jämfört med 2008. Närmare 40 procent av de anmälda skadegörelsebrotten utgjordes av skadegörelse i form av klotter (både mot kollektivtrafik och övrigt) och drygt en femtedel utgjordes av skadegörelse på motorfordon. De personuppklarade skadegörelsebrotten minskade med undantag för personuppklarade klotterbrott mot kollektivtrafiken som ökade något. Det innebär dock att *personuppklaringsprocenten* för skadegörelsebrotten minskade med 1 procentenhet till 3 procent jämfört med föregående år. Antalet tekniskt uppklarade brott ökade jämfört med 2008. De brott som ökade mest var skadegörelse mot stat, kommun och landsting samt klotter mot kollektivtrafiken. Sammantaget betyder det att både den *tekniska* och den *totala uppklaringsprocenten* var oförändrade, på 7 respektive 11 procent år 2009 jämfört med föregående år (se figur 17).

Antalet anmälda skadegörelsebrott har ökat med omkring 65 procent sedan år 2000. Antalet personuppklarade brott har ökat, men i lägre omfattning än de anmälda brotten och antalet tekniskt uppklarade brott har ökat i något högre omfattning än de anmälda

brotten. Det innebär att utvecklingen av *personuppklaringsprocenten* har varit nedåtgående den senaste tioårsperioden, medan utvecklingen av den *tekniska uppklaringsprocenten* har varit något ökande under samma period. Nivån på den *totala uppklaringsprocenten* har varierat mellan 9 och 12 procent under det senaste decenniet, sedan 2006 har trenden varit svagt nedåtgående (se figur 17).

Figur 17. Utvecklingen av personuppklaringsprocenten och den totala uppklaringsprocenten för skadegörelsebrott, åren 2000–2009.

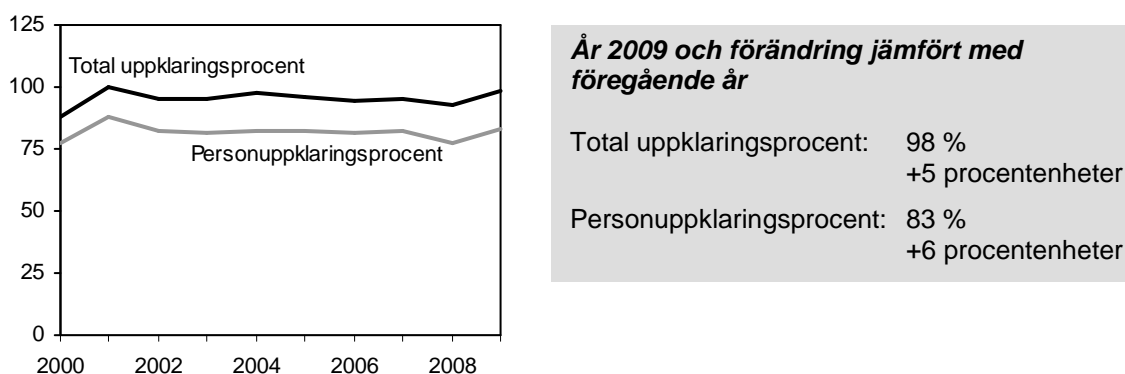
Rattfylleribrott

Rattfylleribrott har hög *uppklaringsprocent*. Det hänger samman med att denna typ av brott tillhör spanings- och kontrollbrotten, där man redan vid anmälningstillfället i stort sett alltid har en utpekad gärningsperson. Därför är också andelen personuppklarade brott förhållandevis hög.

Under 2009 anmäldes 30 000 rattfylleribrott, inklusive rattfylleribrott under narkotikapåverkan som utgjorde cirka 40 procent av de anmälda rattfylleribrotten. Det är en minskning av anmälningarna av båda kategorierna rattfylleribrott jämfört med 2008.

Cirka 15 000 rattfylleribrott (ej under narkotikapåverkan) personuppklarades år 2009, vilket var något fler än föregående år. Det resulterade i en ökning av *personuppklaringsprocenten* från 78 till 83 procent. De tekniskt uppklarade brotten minskade jämfört med föregående år. Minskningen var i samma omfattning som minskningen för de anmälda brotten, vilket betyder att den *tekniska uppklaringsprocenten* förblev oförändrad på 15 procent. Dock ökade den *totala uppklaringsprocenten* med 6 procentenheter till 98 procent.

Under den senaste tioårsperioden har antalet anmälda rattfylleribrott (ej under narkotikapåverkan) varierat, men under 2009 anmäldes ungefär lika många brott som år 2000. De personuppklarade brotten har, bortsett från ett par år, följt ungefär samma utveckling som de anmälda brotten. Det innebär att *personuppklaringsprocenten* år 2009 låg på ungefär samma nivå som under de första åren av tioårsperioden. De tekniskt uppklarade brotten har ökat något, vilket har resulterat i att den *tekniska uppklaringsprocenten* har ökat från 11 till 15 procent under perioden. Den *totala uppklaringsprocenten* har därmed ökat från 88 till 98 procent sedan år 2000. Nivån har dock varit relativt konstant sedan 2002 (se figur 18).

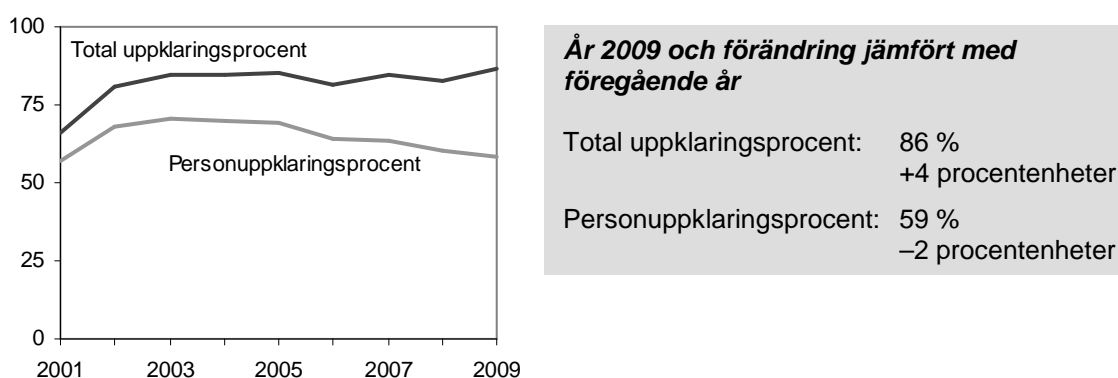

Figur 18. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för rattfylleribrott ej under narkotikapåverkan, åren 2000–2009.

Cirka 7 080 rattfylleribrott under narkotikapåverkan personupplklarades år 2009. Det är en minskning jämfört med 2008. Antalet anmälda brott har också minskat, men i mindre omfattning än de personupplklarade brotten, vilket resulterat i en minskning av *personupplklaringsprocenten* från 60 till 59 procent år 2009. De tekniskt upplklarade brotten ökade, vilket har lett till en ökning av den *tekniska upplklaringsprocenten* med 5 procentenheter till 28 procent. Sammantaget betyder det att den *totala upplklaringsprocenten* ökade från 83 procent år 2008 till 86 procent 2009.

Den *tekniska upplklaringsprocenten* har ökat successivt från 9 till 28 procent sedan 2001. Det kan till viss del vara en konsekvens av att fler poliser i yttre tjänst har utbildats i att känna igen tecken på drogpåverkan, vilket också har bidragit till att fler drogtestar har utförts. Samtidigt finns det inget screening-test motsvarande utandningsprov för alkoholpåverkan när det gäller drogpåverkan. Det betyder att analysvar från drogtest i ett senare skede kan visa på att en misstänkt ej var drogpåverkad, vilket i sin tur leder till ett tekniskt upplikat brott.

Rattfylleribrott under påverkan av narkotika har särredovisats i statistiken sedan år 2001. Fram till 2004 ökade *personupplklaringsprocenten*, därefter har utvecklingen varit nedåtgående. Den *totala upplklaringsprocenten* ökade i början av perioden för att sedan plana ut och ligga på en relativt konstant nivå (se figur 19).

Figur 19. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för rattfylleribrott under påverkan av narkotika, åren 2001–2009.

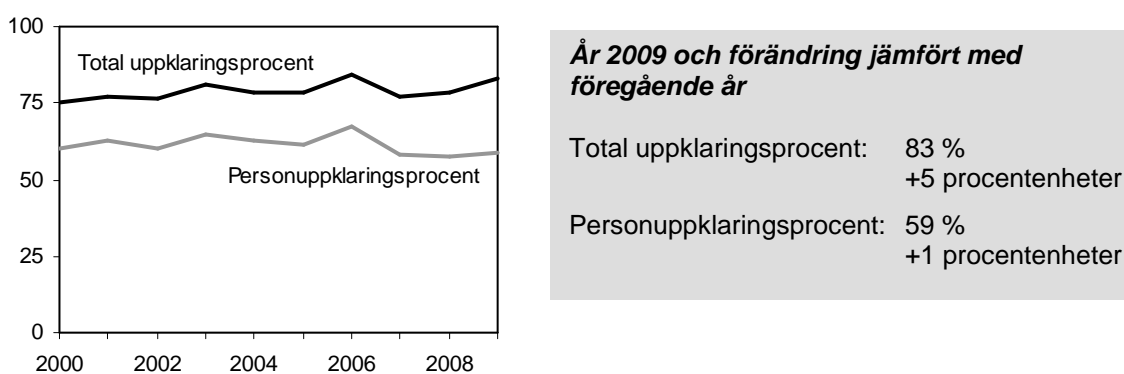
Narkotikabrott

Upplklaringsprocenten är hög även för narkotikabrott. Utvecklingen av narkotikabrotten styrs till stor del av polisens spanings- och kontrollinsatser. Det gör att man i de flesta

fall redan vid polisanmälan har en utpekad gärningsperson.

År 2009 anmäldes cirka 80 300 narkotikabrott, vilket är en ökning jämfört med föregående år. De personupplklarade narkotikabrotten ökade i något större omfattning, vilket resulterade i att *personupplklaringsprocenten* ökade med 1 procentenhet till 59 procent 2009. Även de tekniskt upplklarade brotten ökade kraftigt under 2009. Det innebär att även den *tekniska upplklaringsprocenten* ökade, från 21 procent 2008 till 24 procent 2009. Sammantaget betyder det att *den totala upplklaringsprocenten* ökade från 79 procent 2008 till 83 procent 2009.

Under den senaste tioårsperioden har antalet anmälda narkotikabrott ökat – år 2009 anmäldes nästan tre gånger fler narkotikabrott jämfört med år 2000. De personupplklarade brotten har minskat medan de tekniskt upplklarade brotten har mångdubblats jämfört med år 2000. Det betyder att *personupplklaringsprocenten* har minskat något under tioårsperioden, medan den *tekniska upplklaringsprocenten* och således även den *totala upplklaringsprocenten* har ökat (se figur 20).

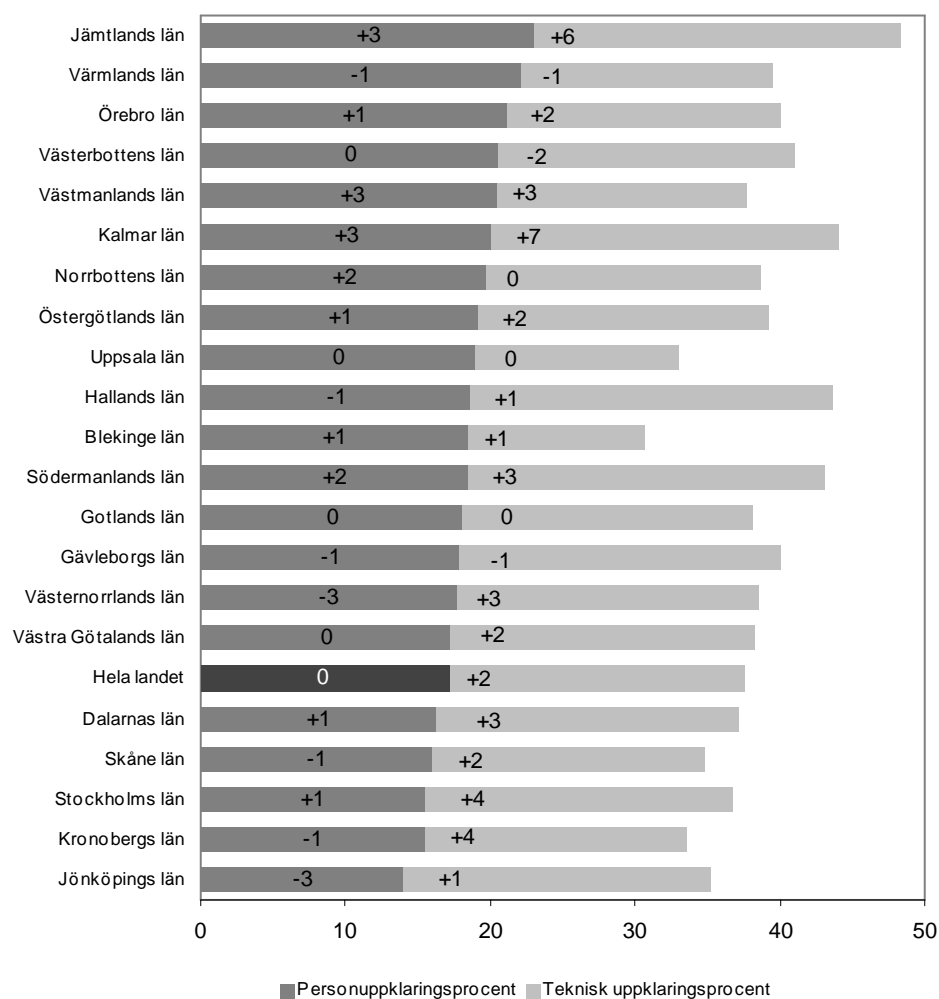
Figur 20. Utvecklingen av personupplklaringsprocenten och den totala upplklaringsprocenten för narkotikabrott, åren 2000–2009.

Regionala variationer

Det finns inte något stabilt mönster över länens rangordning när det gäller *upplklaringsprocenten* från år till år. Län som ett år har legat lågt i rangordningen kan nästa år ligga högt.

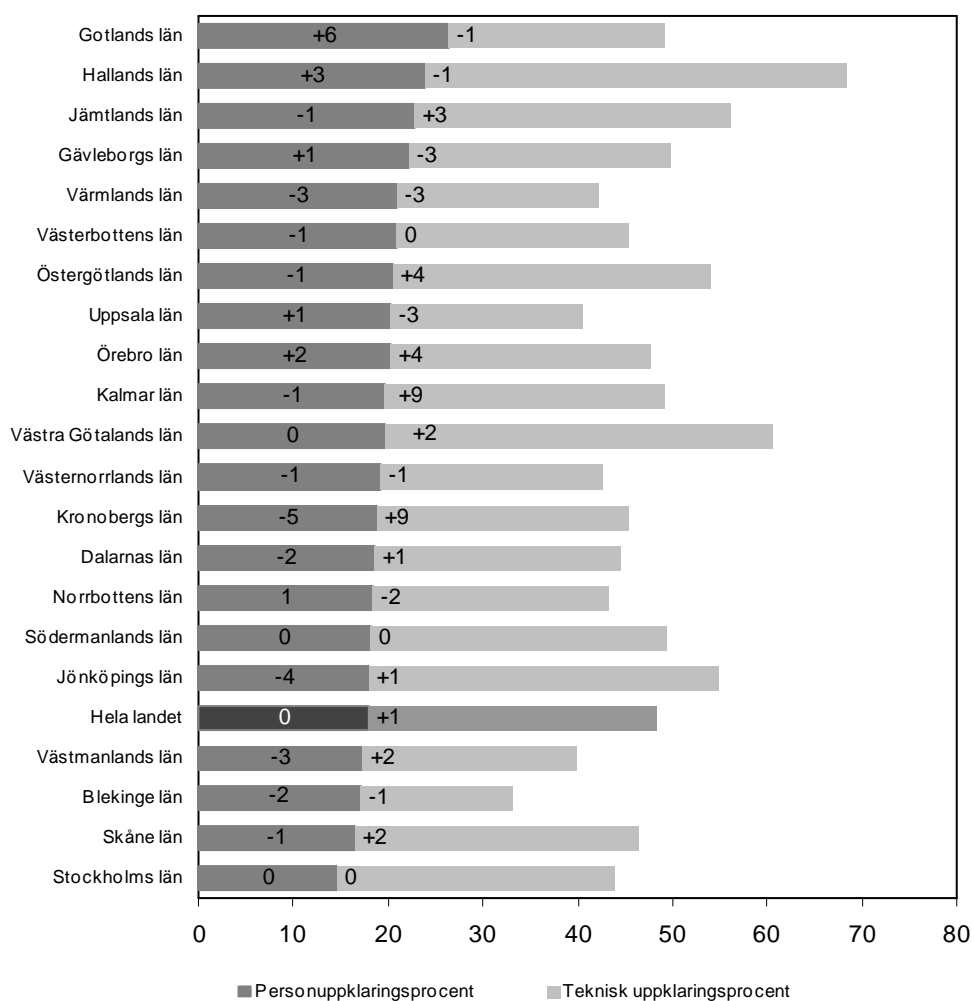
De länsvisa variationerna i *upplklaringsprocenten* kan delvis förklaras av skillnader i brottsstrukturen mellan länen. Vissa län har högre andel brott där man oftast redan vid anmälningstillfället har en misstänkt person. En annan faktor som påverkar *upplklaringsprocenten* är att den tekniska upplklaringen varierar mellan länen. Polismyndigheterna i de olika länen tillämpar principerna för avskrivningar av ärenden något olika, vilket kan resultera i att samma typ av ärende kan redovisas som tekniskt upplärat av en polismyndighet och som ouppklarat av en annan.

År 2009 hade Jämtlands län den högsta *personupplklaringsprocenten* (23 procent). Även Värmlands, Örebro och Västerbottens län hade relativt höga nivåer på *personupplklaringsprocenten* (21–23 procent) medan Jönköpings, Kronobergs, Stockholms, Skåne och Dalarnas län hade den lägsta (14–16 procent). Jämtlands län hade även tillsammans med Södermanlands och Hallands län den högsta andelen tekniskt upplärat brott (25 procent) och Blekinge län den lägsta (12 procent) (se figur 21). För en tredjedel av länen var *personupplklaringsprocenten* högre än eller lika med den *tekniska upplklaringsprocenten*.

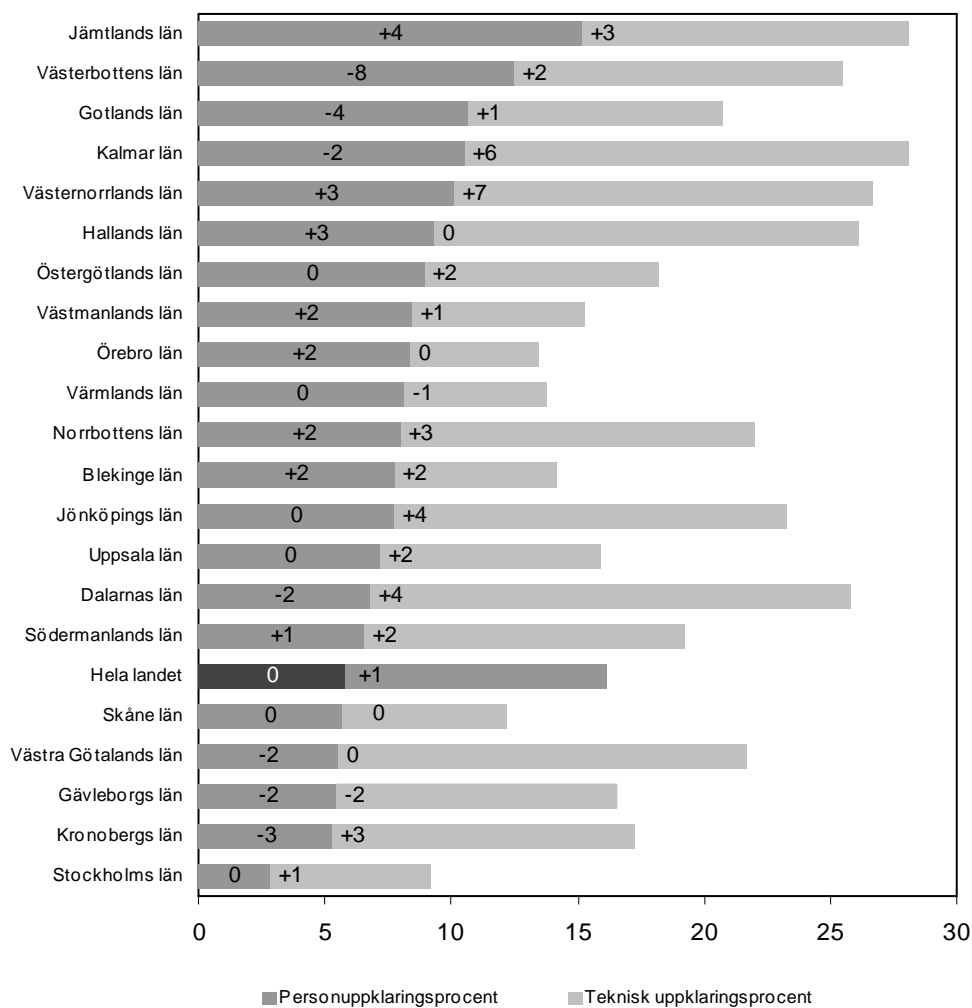
Figur 21. Personupplklaringsprocent och teknisk upplklaringsprocent för samtliga brott, länsvis, år 2009 med förändring i procentenhet jämfört med föregående år.

Gotlands län hade den högsta *personupplklaringsprocenten* (26 procent) för misshandelsbrott. Även Hallands, Jämtlands och Gävleborgs län hade relativt hög *personupplklaringsprocent* när det gäller misshandelsbrott (22–24 procent). Stockholms län uppvisade den lägsta *personupplklaringsprocenten*, 15 procent. Även Skåne och Hallands län visade på den högsta andelen tekniskt upplklarade misshandelsbrott (44 procent). Gotlands och Blekinge län hade högre *personupplklaringsprocent* än *teknisk upplklaringsprocent* när det gäller misshandelsbrott. I Uppsala och Värmlands län var *personupplklaringsprocent* och *teknisk upplklaringsprocent* lika stora. I resterande län var andelen tekniskt upplklarade misshandels brott högre (se figur 22).

Figur 22. Personuppklaringsprocent och teknisk uppklaringsprocent för misshandelsbrott, länsvis, år 2009 med förändring i procentenhet jämfört med föregående år.

Jämtlands län uppvisade den högsta *personuppklaringsprocenten* när det gäller biltillgrepp (15 procent), medan Stockholms län uppvisade den lägsta (3 procent). Knappt hälften av länen hade en högre eller lika stor *personuppklaringsprocent* som *teknisk uppklaringsprocent*. Dalarnas län hade den högsta *tekniska uppklaringsprocenten* (19 procent) för biltillgrepp och Örebro län den lägsta (5 procent) (se figur 23).

Figur 23. Personuppklaringsprocent och teknisk uppklaringsprocent för biltillgrepp, länsvis år 2009 med förändring i procentenhet jämfört med föregående år.

Statistikens innehåll

Uppklarade brott

I statistiken över uppklarade brott redovisas de polisanmälda brott som polisen och åklagarna klarat upp under redovisningsåret. Termen ”uppklarade brott” innebär inte alltid att någon dömts för brottet utan att brottet fått ”ett polisiärt klarläggande”. Ett brott kan alltså redovisas som uppklarat även om den åtalade frikänts vid en rättegång.

De vanligaste besluten (uppklaringsgrunderna), som innebär att brott redovisas i statistiken som uppklarade brott, är för

Personuppklarade brott

- att åtal väcks
- att strafföreläggande utfärdas
- att åtalsunderlåtelse meddelas

och för

Tekniskt uppklarade brott

- att man inte kan styrka att ett brott begåtts
- att den anmälda gärningen inte bedöms vara brott
- att den misstänkta personen är minderårig (under 15 år).

De vanligaste besluten, som innebär att brott anses som *ouppklarade*, är

- att det inte finns någon misstänkt person och att ”spaningsuppslag saknas” (särredovisas inte i statistiken)
- att spaningar inte leder till något resultat (särredovisas inte i statistiken)
- att det, trots utredning, inte kan styrkas att den skäligen misstänkte begått brottet
- att utredning visar att den skäligen misstänkte är oskyldig.

De brott som klaras upp under ett år kan vara anmälda tidigare år.

För att beskriva utvecklingen av uppklarade brott används måtten personuppklaringsprocent, teknisk uppklaringsprocent och total uppklaringsprocent. *Uppklaringsprocenten* definieras som antalet brott uppklarade under ett år (anmälda samma år eller tidigare) i procent av antalet anmälda brott samma år. Eftersom brotten inte alltid klaras upp samma år som de anmäls, kan det under ett år klaras upp fler brott än vad som anmäls. Uppklaringsprocenten blir då högre än 100 procent. Detta är speciellt vanligt vid brottskategorier som har ett litet antal anmälda brott och med seriebrott, det vill säga fall där flera brott av samma typ anmäls vid samma anmälningstillfälle. På motsvarande sätt kan uppklaringsprocenten vara mycket låg ett visst år om antalet anmälda brott är ovanligt högt och dessa inte klaras upp under året.

I statistiken över uppklarade brott redovisas utvecklingen av uppklarade brott och personuppklaringsprocenten, den totala uppklaringsprocenten, uppklaringsgrunderna och brottsstrukturen för de uppklarade brotten och vissa ouppklarade brott.

Kategorisering av brott

Brottsredovisningen omfattar samma brottstyper som de polisanmälda brotten.

Kategoriseringen utgår från olika brottskoder (se avsnittet *Kategorisering av brott* i sammanfattningen av *Anmälda brott*). Även beräkningen av antalet uppklarade brott följer samma regler som de anmälda brotten.

Regional fördelning

Statistiken över uppklarade brott redovisas för hela landet och per län. Länsfördelad statistik över uppklarade brott redovisas vanligtvis efter det län där brottet anmäls.

Insamling och bearbetning

Polisens, åklagarnas, tullens och Ekobrottsmyndighetens registrering av de beslut som fattas under utredningen av brott utgör underlag för statistiken över uppklarade brott.

De beslut som polisen fattar för att avsluta ett ärende registreras i det lokala ärendesystemet (RAR) och skickas sedan vidare till Rikspolisstyrelsen (RPS). Åklagaren registrerar uppgifter om uppklarade brott i sitt ärendehanteringssystem (Cåbra). Där registreras också uppgifter från Ekobrottsmyndigheten. Tullen har sitt eget ärendehanteringssystem. Uppgifterna levereras därefter direkt till Brå.

Hos Brå granskas och bearbetas uppgifterna innan de sammanställs till statistik.

Brå producerar statistik över uppklarade brott halvårsvis och årsvis.

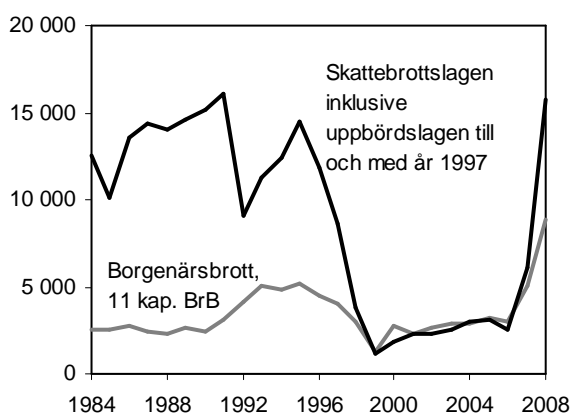
Jämförelser över tid

Statistiken över uppklarade brott har förts från år 1950. Statistiken påverkas i stort sett av samma förändringar som påverkar statistiken över anmälda brott, till exempel ny insamlingsteknik eller nya redovisningsätt. Detta och förändringar i lagstiftningen har på olika sätt påverkat statistikens jämförbarhet. Nedan följer en sammanställning av några förändringar sedan 1999 som i större eller mindre grad har påverkat statistiken över uppklarade brott. Det finns även andra faktorer som påverkar jämförbarheten och tolkningen av statistiken. De beskrivs bland annat i Brå-rapporten *Konsten att läsa statistik om brottslighet*.

År 2009 gjordes en ändring i Brås statistiksystem. Förändringen gäller en regel som begränsar inläsning av olika beslut som tas på registrerade misstankar. Regeln togs fram mot bakgrund av förhållanden som ej längre gäller och har därför tagits bort. Efter ändringen medges inläsning av samtliga beslut som tagits på registrerade misstankar. Regeln påverkade endast de beslut på misstankar som levereras till Brå via polisen. Eftersom de flesta misstankar levereras från Åklagarmyndighetens system har borttagandet av regeln inte påverkat statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer mer än marginellt år 2009.

År 2008 redovisades betydligt fler anmälda skatte- och borgenärsbrott än tidigare år. Mellan 1998 och fram till första halvåret 2007 underskattades antalet anmälda brott för dessa brottskategorier. Under den perioden fick Brå endast information om anmälda brott från Åklagarmyndigheten och Ekobrottsmyndigheten i de fall där det fanns en skäligen misstänkt person. Underskattningen beror på begränsningar i ärendehanteringssystemen. Under 2007 införde Åklagarmyndigheten ett nytt ärendehanteringssystem (Cåbra) som även används av Ekobrottsmyndigheten. Efter införandet av det nya ärendehanteringssystemet får Brå även information om anmälda skatte- och borgenärsbrott där det inte finns någon misstänkt person eller där misstanken är av lägre grad än skäligen. Under 2007 kunde man också i statistiken se en relativt stor ökning av antalet anmälda

ekobrott, vilket är en förväntad effekt av systemskiftet. År 2008 låg antalet anmälda brott på ungefär motsvarande nivå som innan år 1998. Brå kan nu redovisa samma typ av information när det gäller anmälda skatte- och borgenärsbrott som före 1998 (se figur 26). Följaktligen är statistiken över anmälda skatte- och borgenärsbrott 2007 och 2008 ej jämförbar med åren 1998–2006. Även uppklaringsprocenten för dessa brott påverkades av förändringen eftersom antalet anmälda brott ingår i beräkningen av detta mått. Samtidigt som antalet uppklarade brott har ökat något har antalet redovisade anmälda brott blivit betydligt fler sedan år 2007, enligt ovanstående beskrivning. Detta ger en lägre uppklaringsprocent.

Figur 26. Antal anmälda skatte- och borgenärsbrott, åren 1981–2008.

Ytterligare faktorer, förutom att det faktiska antalet kan ha ökat, som delvis har påverkat antalet anmälda skatte- och borgenärsbrott är en förändring i registreringen och antalsräkningen av dessa brott. I och med att det nya ärendehanteringssystemet infördes under andra halvåret 2007, hade Ekobrottsmyndigheten anledning att uppmärksamma antalsräkning och registrering av de anmälda brotten. Det innebär att man numera i många fall registrerade ett brott för varje deklaration eller räkenskapsår där man tidigare registrerade ett brott oavsett antal deklarationer eller ett brott per bolag oavsett hur många räkenskapsår som omfattades. Detta är i enlighet med anvisningarna *Kodning av brott* som finns publicerade på www.bra.se. Under år 2008 underlättade man även för användarna av ärendehanteringssystemet när det gäller registrering och redigering av en större mängd brott.

Under 2007 införde Åklagarmyndigheten successivt ett nytt ärendesystem (Cåbra) som ersatte åklagarnas tidigare ärendesystem (Brådis och Envis). Systemomläggningen påbörjades i februari 2007 och skedde successivt i olika åklagarkammare fram till juni 2007. Uppgifter från både de gamla systemen och det nya systemet ligger till grund för statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer, men även till viss del för statistiken över anmälda brott (de flesta anmälda brott kommer från polisen). Två förbättringar i statistiken för år 2007, dels i anmälda brott (se nedan), dels i misstänkta personer (se sammanfattning över misstänkta personer år 2007), har kunnat genomföras eftersom systemomläggningen innebär att åklagaren numera förutom misstankar även hanterar brott där det inte finns en misstänkt person. Denna systemomläggning kan ha påverkat statistiken över anmälda, uppklarade brott och misstänkta personer år 2007 och därmed jämförbarheten med tidigare år. Analyser av statistiken tyder dock på att systemomläggningen generellt sett endast påverkat statistiken i marginell omfattning. För vissa typer av anmälda brott där

förbättringen av statistiken gjorts (se nedan) är dock påverkan större.

Förbättringen i statistiken för anmälda brott till följd av systemomläggningen berör brott som vanligtvis anmäls direkt till åklagaren, såsom skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott (kap. 11 brottsbalken). Ändringen innebär att även information om brott som saknar en misstäkt person efter systemomläggningen levereras till Brå. Samtliga anmälda brott av dessa kategorier ingår därmed i statistiken från och med år 2007, till skillnad från tidigare år då endast den här typen av anmälda brott redovisades om det fanns en skäligen misstäkt person. Detta har medfört att det från och med 2007 redovisas betydligt fler anmälda skattebrott, miljöbrott och borgenärsbrott jämfört med tidigare år. Tidigare har alltså antalet anmälda brott för dessa brottskategorier underskattats. Även uppklaringsprocenten för dessa brott påverkas av förändringen eftersom antalet anmälda brott ingår i beräkningen av detta mått. Effekten blir att uppklaringsprocenten för 2007 blir lägre jämfört med tidigare år på grund av att fler anmälningar räknas med i statistiken. Det är därför inte relevant att jämföra uppklaringsprocenten för dessa brott år 2007 med tidigare år.

I statistiken över anmälda brott har mindre brister upptäckts som berör vissa typer av skattebrott åren 2005–2006 och brott avseende föroreningar från fartyg för åren 2002–2006. Det innebär att nämnda brott underskattats något under dessa år. En jämförelse med år 2007 är således inte relevant.

Redovisningen av misstänkta minderåriga i statistiken har förändrats från och med 2005. I tidigare statistik kunde misstänkta minderåriga redovisas under ”misstänkt person finns” och ”övrigt” om det fanns en registrerad misstanke. Detta har inneburit att man inte kunnat utläsa det exakta antalet misstänkta minderåriga. Därför har redovisningen ändrats från och med 2005 så att alla med beslutet ”misstänkta minderåriga” redovisas under kolumnen misstänkt minderårig, oavsett om besluten har någon registrerad misstänkt person eller inte.

Under inrapporteringen till 2000 års statistik började nya datarutiner användas. Nya datasystem byggdes upp inom polisväsendet och Brå anpassade sina system efter dessa, vilket kan ha påverkat uppgifterna i denna statistik. Bland annat befaras en underrapportering till statistiksystemet av uppgifter om misstänkta personer, som togs in via så kallade personblad. Dessa skulle slopas från och med år 2000, men det finns indikationer på att de i viss mån slopades redan i slutet av år 1999. Olika brott påverkas i olika grad. Bland annat är inte uppgifterna om anmälda trafikbrott för åren från och med år 2000 jämförbara med tidigare uppgifter. För mer information om förändringar se årsboken *Kriminalstatistik 2000*.

Fram till slutet av 1999 registrerades beslut som berörde personer som varit skäligen misstänkta för brott, på ett blankettset (personblad) som användes av både polis och åklagare. I slutet av år 1999 slopades personbladet i samband med systemomläggningen av registren inom rättsväsendet. Analyser tyder på att effekterna av omläggningen är marginella för det totala antalet uppklarade brott. De kan dock vara olika för olika typer av brott. En mer detaljerad beskrivning av hur statistiken påverkades av omläggningen finns i publikationerna *Kriminalstatistik 1999* och *Kriminalstatistik 2000*.

Kvaliteten i beslutskoder

Statistiken över uppklarade brott bygger på beslutskoderna, därför är också kvaliteten i beslutskoderna viktig. Brå genomförde en mindre kvalitetsstudie år 2005, där polisens användning av beslutskoderna studerades. Det som tydligt framkom i studien var att det

finns skillnader i hur de olika polismyndigheterna använder vissa beslut. De tydligaste skillnaderna fanns i besluten "Annat" och "Brott kan ej styrkas". "Annat" är ett av två beslut där man kan skriva fritext, vilket förmodligen påverkar användningen. Eftersom beslutet "Annat" räknas som uppklärat i statistiken blir det orättvisa jämförelser av uppkläringen mellan olika län om en del län använder beslutet även för ouppklarade brott.

När det gäller beslutet "Brott kan ej styrkas" framkom att det finns två tolkningar: antingen att brottet ej kan styrkas eller att det inte går att styrka att den misstänkte personen begått brottet. Detta kan också påverka uppkläringen, eftersom brottet räknas som uppklärat när det finns en misstänkt person. Finns det ingen misstänkt person räknas brottet som uppklärat eftersom det då antas att det är brottet som ej kan styrkas.

Resultatet av förstudien visade att vid analyser av uppkläringen för olika län bör en viss försiktighet iakttas, eftersom beslut som räknas som uppklärat används på olika sätt.

Det finns också problem i kvaliteten när det gäller nedläggningsgrunden "Misstänkt minderårig". En del polismyndigheter använder inte det beslutet, utan lägger i stället ned ärendet med beslutet "Annat" därför att det vid den nedläggningsgrunden går att komplettera med en fritext. Ärenden med misstänkt minderårig hanteras också på olika sätt. I en del fall registreras en misstänkt person innan ärendet läggs ned. I andra fall läggs ärendet ned direkt med nedläggningsgrunden "Misstänkt minderårig" utan att någon misstänkt person registrerats. Om detta beror på att det finns skillnader i bevisnivån för olika ärenden är oklart.

Mars 2010

Brå ansvarar för den officiella kriminalstatistiken och har till uppgift att förse rättsväsendets myndigheter, brottsförebyggande aktörer och övriga användare med statistik av god kvalitet som underlag för beslutsfattande, utredningsverksamhet, debatt och forskning.

Brå:s statistikenhet sammanställer och presenterar, utifrån insamlade uppgifter från rättsväsendets administrativa system, årligen cirka 400 tabeller på månads-, kvartals- och årsbasis inom områdena brott, personer lagförda för brott, kriminalvård och återfall i brott. Uppgifterna redovisas på såväl nationell som regional och lokal nivå.

Tabellerna publiceras på Brå:s webbplats, www.bra.se/statistik, tillsammans med tolkningsanvisningar, kommentarer och analyser, samt i de två publikationerna *Kriminalstatistik* och *Narkotikastatistik*.

Statistik över anmälda och uppklarade brott har förts från år 1950. Statistik över personer misstänkta för brott har förts från år 1975. Sedan 1995 ansvarar Brå för och publicerar den officiella kriminalstatistiken, dessförinnan gjordes det av Statistiska centralbyrån.